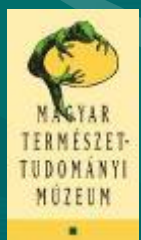

Természetvédelmi kutatások az MTM Bakonyi Természettudományi Múzeumban

dr. Kutasi Csaba
entomológus

Kutatók Éjszakája 2020. november 27-28.

Múzeumok feladatai

- A múzeumokról elsősorban a kiállítások jutnak eszünkbe, de sokrétű közművelődési tevékenységük mellett gyűjteményezési és kutatási feladatuk is van.
- Ez utóbbi közé tartoznak a természetvédelmi célú kutatások is.

Múzeumunk alapító okiratában szereplő leírás is utal erre a feladatra:

- A múzeum alaptevékenysége a Bakony-hegység természeti képének – zoológiai, botanikai, természetföldrajzi, geológiai, őslénytani, ásványtani – kutatása, a gyűjtött anyag őrzése, tudományos feldolgozása, bemutatása, a **tudományos eredmények ajánlása a környezet- és természetvédelemben.**

A feladat megvalósítására különböző szakterületek kutatóira van szükség

- **1972-** Múzeumunk alapítása, kezdetben gerinces zoológus és entomológus dolgozott az intézményben.
- **1973-** Egy botanikus felvételére is sor került.
- **1985-** Geológus-muzeológus alkalmazásával minden szakterületen lett kutató.
- Azóta minden szakterületen tevékenykedik legalább egy muzeológus.

Vizsgálatainkat különböző megbízók támogatásával végeztük

- Országos intézetek
- Nemzeti Parkok (az 1997-ben létrejött Balaton-felvidéki Nemzeti Park a legjelentősebb partnerünk)
- Önkormányzatok (helyi jelentőségű természetvédelmi területek kijelölésére)
- Egyesületek, vállalkozások

A kutatások iránya

❖ Javaslatokat tettünk több védett növényfaj élőhelyének védelmére, a területek kezelésére:

- Kárpáti sáfrány
- Tarajos pajzsika
- Medvefül kankalin
- Zergeboglar
- Téltemető
- Királyné gyertyája
- Ciklámen
- Szennyos ínfű
- Mocsári kardvirág

Fotó: Sinigla Mónika

Zergeboglár

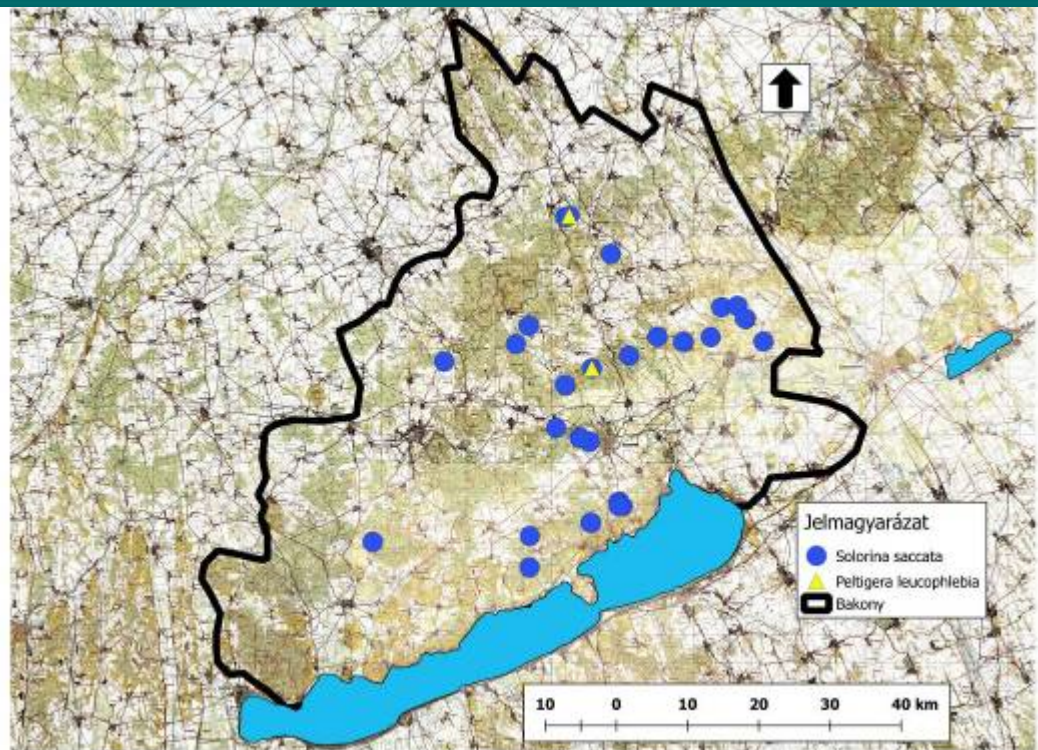
Királyné gyertyája

Medvefű kankalin

A kutatások iránya

- ❖ Védett zuzmófajok elterjedését és élőhelyigényét is vizsgáltuk a Bakonyban

Például:

A pettyegetett tárcsalapony (●) és a változó ebzuzmó (▲) előfordulásai a Bakonyban.

Fotó: Sinigla Mónika

Pettyegetett tárcsalapony (*Solorina saccata*)

Fotó: Kovács Attila

Változó ebzuzmó (*Peltigera leucophlebia*)

A kutatások iránya

- ❖ Természeti értékek védelmével kapcsolatban:
 - Geológiai, növénytani, vagy állattani értékei alapján több területet javasoltunk védelemre.
 - Több védett területnek készítettük el a kezelési tervét is.

Néhány példa:

Öcsi Nagy-tó

Úrkúti Őskarszt

Zirc, Pintér-hegy

A kutatások iránya

❖ Természeti értékek védelmével kapcsolatban:

➤ barlangok komplex állapotfelmérése:

- Szentgál: Kő-lik-barlang
- Bakonybél: Odvaskői-barlang
- Eplény

Natura 2000-es bogárfajok monitorozása a Bakonyban

Az Európai Unió természetvédelmi irányelve alapján közösségi jelentőségű, úgynevezett Natura2000-es bogárfajok azok, melyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek. Megőrzésükért a Közösség kiemelt felelősséggel tartozik.

Néhány példa:

Magyar futrinka (*Carabus hungaricus*)

Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)

Nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)

Gyászcsincér (*Morimus funereus*)

Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

Havasi cincér(*Rosalia alpina*)

A vörös vércse populációviszonyai és élőhelyi körülményei a Bakonyban

- Barta Zoltán zoológus és Béres László Bakony-kutató témája 2001-2015.
- A program a vörös vércsék bakonyi állományának megőrzésére és a faj biológiájának vizsgálatára jött létre.

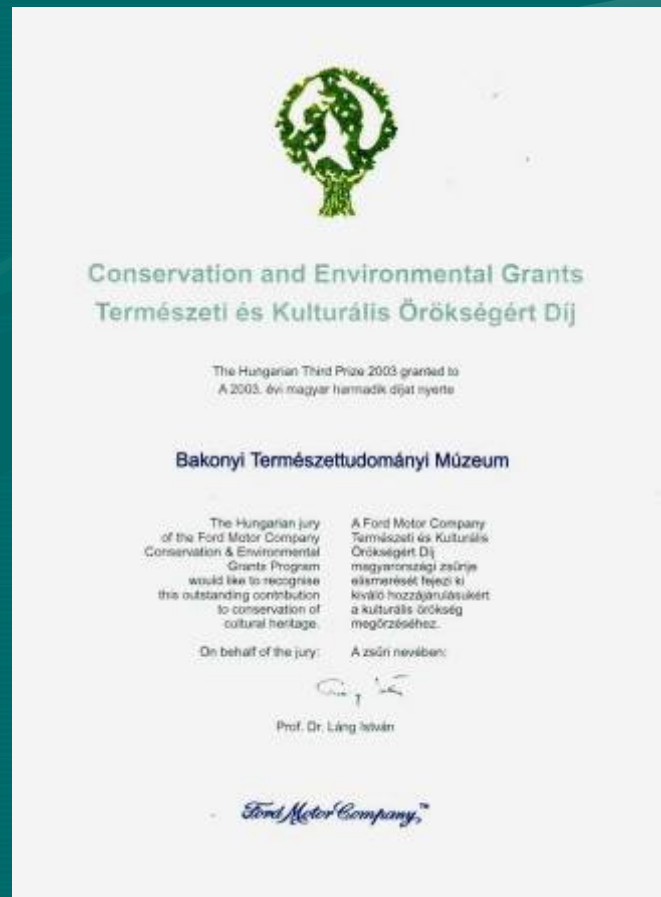

Fotók: Barta Zoltán

- Célja a Bakonyban élő, elszigetelt populációk közötti „fészkelési folyosók” kialakítása volt.
- A kezdetben kihelyezett 29 költőládában 11, napjainkban, a mintegy 650 költőládában közel 350 költőpár telepedett meg.
- 2003: A projekt Ford-díjban részesült

Fotó: Béres László

Ragadozómadarak fészkelőhelyeinek vizsgálata

- A gallyfészkek felmérése
- A fészkek helyzetének és az erdő adatainak felvétele
- A költőfaj azonosítása, a költési eredmény megállapítása

Fotók: Kovács Attila

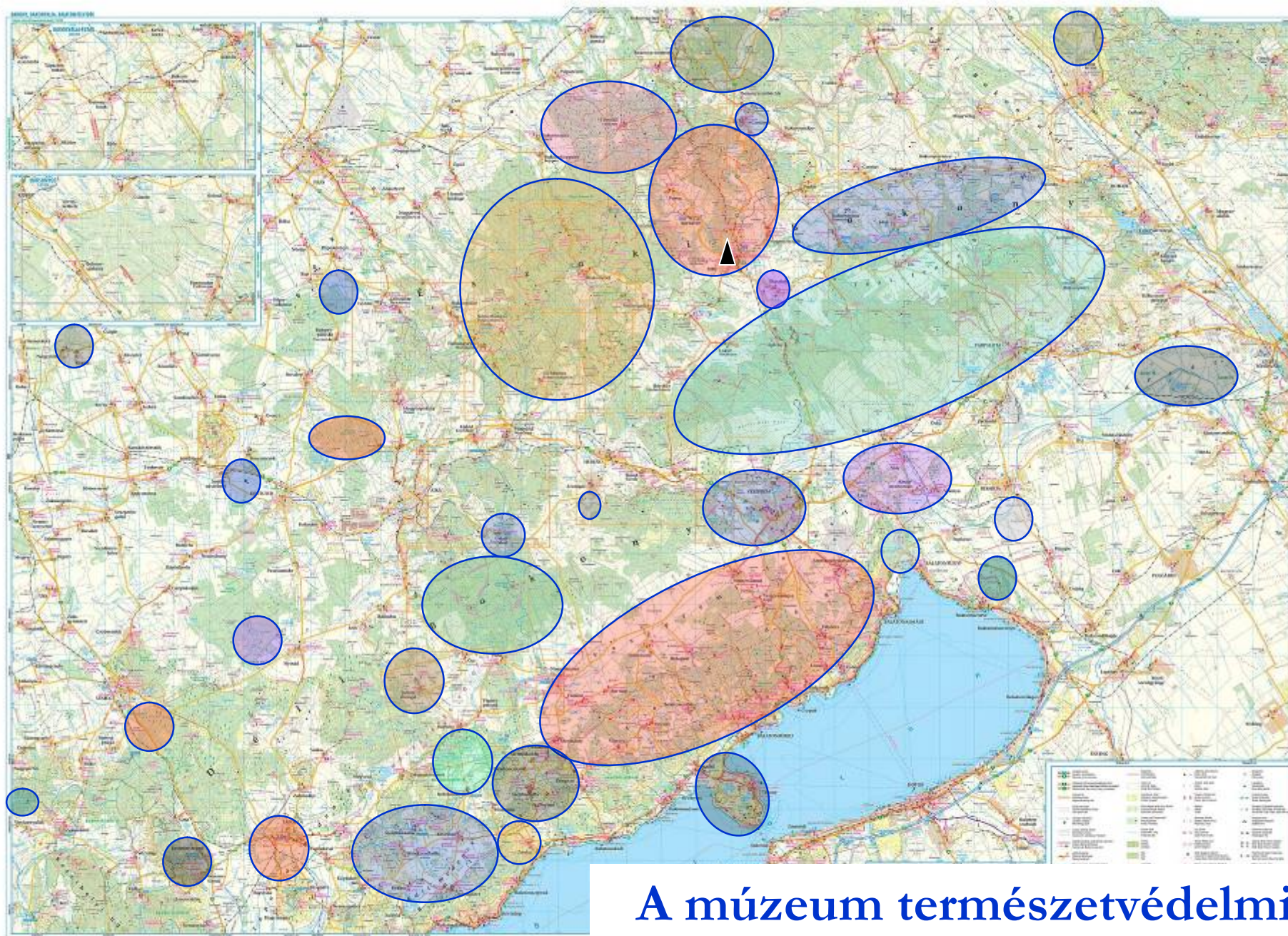

A hamvas rétihéja életmódjának kutatása és védelme

- Terepi megfigyelésekkel a revírek felkutatása
- Terület védelme, kaszálási korlátozások
- Költési siker ellenőrzése

Fotók: Kovács Attila

A múzeum természetvédelmi
kutatásainak fő helyszínei

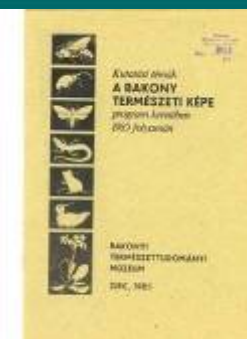
A kutatási jelentések típusai

- Szakvélemények élőhelyek pusztulásáról
- Tájvédelmi Körzetek határainak kijelölése (pl: Magas-Bakony)
- Javaslatok helyi védett területek kijelölésére
- Földtani, geomorfológiai, botanikai és zoológiai felmérések
- Környezeti hatástanulmányok (szennyvízürítő helyek, Balatoni zagyterületek, veszélyes hulladéklerakó környezetvédelmi felülvizsgálata, szélerőműpark), állapotfelmérések
- Biomonitoring vizsgálatok
- Kezelési tervek, Natura 2000 területek vizsgálata
- Natura 2000 fajok monitorozása

Múzeumunk fontos tevékenységei a természetvédelmi kutatások

Rendelkezésre állnak:

- Korábbi adatok (gyűjtemények, jelentések)
- Szakmai tapasztalatok („A Bakony természeti Képe” kutatóprogram szervezése, 34 tematikus kiadvány, 36 saját évkönyv)

A múzeumi vizsgálatok előnyei:

- Hitelesség (2002: Pro Natura díj)
- Nagy kutatási intenzitás
- Nem csak a célobjektumokat vizsgáljuk
- Bizonyító példányok kerülnek a gyűjteményekbe

Összegzés

- 1972-2020 mintegy 100 kutatási jelentés
- Az elért eredmények szakmai kiadványokban is
- A múzeum gyűjteményeinek gyarapodása
- Környezettudatosságra való nevelés, időszaki kiállítások, múzeumpedagógiai foglalkozások
- A külső bevételekből szakmai fejlesztések
- A megbízók hiteles adatokat kaptak a területek természetvédelmi státuszáról
- Szolgáltató múzeum – alkalmazott kutatás

Köszönöm a figyelmet!